

До спеціалізованої вченої ради Д 26.059.04
у Національному транспортному університеті
В І Д Г У К

офіційного опонента

**Хоменко Інни Олександрівни на дисертаційну роботу
Парфентьєвої Олени Геннадіївни на тему:
«ДІАГНОСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНОГО
ПІДПРИЄМСТВА»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату дисертації та опублікованих праць дає підстави для розгорнутої характеристики результатів дослідження Парфентьєвої О.Г. та визначення його відповідності критеріям і нормативним вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

У ринковій економіці, що характеризується високим рівнем конкуренції і невизначеністю кон'юнктури, досягнення стійкого становища підприємства і його ефективного функціонування потребує вирішення багатьох складних завдань. Найважливіше з них максимально повне використання потенційних можливостей підприємства, їх здатності адекватно адаптуватися до мінливої ситуації на ринку.

Аналіз практики показує, що, активно використовуючи накопичений досвід, сучасне підприємство може підвищити ефективність своєї діяльності. Результат досягається шляхом активізації внутрішніх можливостей, істотної зміни стратегії, реорганізації і створення ефективної системи управління, активного менеджменту на підприємстві. На сьогоднішній день проблема пошуку ефективних нових шляхів нарощування та діагностика потенціалу транспортних підприємств України набуває все більшого значення. Розв'язання

даної проблеми забезпечить якісне задоволення потреб споживачів транспортних послуг, підвищення ефективності функціонування транспортної інфраструктури, оптимізацію і координацію діяльності різних видів транспорту з метою підвищення їх конкурентоспроможності як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках транспортних послуг. На сьогодні запропоновані певні підходи до вирішення цієї проблеми, зокрема шляхом визначення потенційних можливостей підприємства і оцінки їх використання. У зв'язку з цим на перше місце висувається проблема економічного виміру наявних ресурсів і результатів їх функціонування. Необхідність максимального використання всіх видів ресурсів, в умовах дефіциту кредитних коштів для більшості підприємств, викликає об'єктивну потребу в методичному забезпеченні формування та використання економічного потенціалу. Все це обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Парфентьєвої О.Г.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного транспортного університету, в яких здобувачем досліджено теоретико-методологічні основи сутності потенціалу підприємства і економічної діагностики, запропоновано концептуальну модель діагностики потенціалу розвитку, обгрунтовано механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства.

2. Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Теоретико-методологічні положення, методичні розробки та практичні висновки і рекомендації, викладені в дисертаційному дослідженні, є достатньо обгрунтованими та достовірними, оскільки базуються на комплексі загальнонаукових, фундаментальних положень економічної науки, результатах наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених із проблем дослідження потенціалу. Обгрунтованість та достовірність результатів дослідження щодо розвитку організаційно-економічних засад проведення діагностики потенціалу підприємств автомобільного транспорту підтверджується використанням автором значного масиву статистичної інформації, застосуванням системного

підходу та широкого спектру методів наукового пізнання, зокрема діалектичного, аналізу й синтезу, логічного узагальнення, економіко-математичного моделювання, експертних оцінок.

Переважна більшість наукових положень належним чином аргументована, висновки спираються на об'єктивні результати дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували звітність Державного комітету статистики України, дані фінансово-оперативної звітності автотранспортних підприємств України, закони та інші нормативно-правові документи, а також матеріали періодичних видань та електронні інтернет-ресурси, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Аргументованість та достовірність сформульованих наукових положень, висновків та практичних рекомендацій підтверджується їх апробацією на 18 вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях та публікаціями у наукових фахових виданнях, в тому числі тих, що включені до міжнародних наукометричних баз.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, вказує на те, що поставлені в ній завдання виконані, а мета дослідження досягнута.

3. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна сформульованих та обґрунтованих у дисертації Парфентьєвої О.Г. основних положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що частина з запропонованих автором суттєво відрізняється від існуючих, що дозволяє вирішувати наукове завдання в частині розробки і обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій організаційно-економічних засад проведення діагностики потенціалу розвитку підприємств автомобільного транспорту. Значимими результатами дослідження, які отримані здобувачем особисто і мають наукову новизну, є наступні:

1. Запропонований механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства (АТП), який базується на системному поєднанні організаційних та методичних аспектів і суб'єктно-об'єктній

взаємодії виокремлених структурних складових. Саме це дозволило оцінити реальну ситуацію щодо стану підприємства з виявленням можливих резервів і надлишків в діяльності поточного періоду на основі розрахунку інтегрального показника потенціалу розвитку, який віддзеркалює реальний, для визначення шляхів у дослідженні цілей його стратегічного розвитку (с. 123-133).

2. Удосконалений методичний підхід до діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства, що на відміну від інших базується на інтеграції виробничої, управлінської, маркетингової, фінансової та інноваційно-інвестиційної складових, які оцінюються показниками сформованої системи за допомогою визначеної дискримінантної функції. Це сприятиме ефективній реалізації прийнятих управлінських рішень з підвищення рівня конкурентоспроможності у досягненні визначених підприємством тактичних та стратегічних цілей. (с. 154-166)

3. Розроблено матрицю, що пов'язує ринкові чинники розвитку підприємства з його потенціалом і дозволяє обирати стратегію розвитку, що забезпечить конкурентну перевагу підприємства і максимізацію прибутку у довготривалому періоді (с.183-188, 197-201).

4. Обґрунтовано етапи проведення та систему показників діагностики потенціалу розвитку АТП на основі логіко-математичного перетворення показників, їх кількісну характеристику як базис для комплексної ідентифікації об'єкта дослідження (с. 79-81, 84-85).

5. Розширено методичні підходи до відбору та застосування індикаторів діагностики потенціалу розвитку підприємства, що дозволяє комплексно оцінити його стан і приймати своєчасні тактичні і оперативні рішення(с. 127-129, с. 133-144,).

6. Досліджено економічну сутність трактування дефініції «економічна діагностика» (С. 53-62), удосконалено визначення поняття «діагностика потенціалу розвитку підприємства» (с. 63-67) як інструменту формування

стратегічних можливостей в аспекті упередження кризових проявів та формування конкурентної переваги підприємства.

4. Зміст та завершеність дисертаційного дослідження.

Структура дисертаційної роботи Парфентьєвої О.Г. відповідає меті та завданням дослідження, забезпечує повне висвітлення отриманих автором результатів.

Робота є завершеним науковим дослідженням, містить необхідні теоретико-методологічні положення, аналітичні розробки та розрахунки і перспективні напрями, що достатньо повно висвітлені у відповідних розділах дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні основи діагностики потенціалу розвитку підприємств**» автором досліджено сутність потенціалу розвитку підприємства (с. 31-48); здійснено його ідентифікацію як об'єкта економічної діагностики (с. 49-67); узагальнено теоретичні концепції та обґрунтовано методичний інструментарій діагностики потенціалу розвитку суб'єкта господарювання (с. 67-85).

У другому розділі «**Аналітичні дослідження та методичне забезпечення діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства**» здобувачем проаналізовано основні тенденції економічного розвитку автотранспортних підприємств та виділено складові щодо діагностики їх потенціалу розвитку (виробничу, управлінську, фінансову, маркетингову, інноваційно-інвестиційну) (с. 86-112); сформовано механізм діагностики потенціалу розвитку АТП з обґрунтуванням відповідних засобів: методів, моделей, способів, інструментів, важелів, етапів діагностики відповідних складових (с. 113-133); обґрунтовано систему показників та розроблено методичний підхід щодо визначення інтегрального показника оцінювання потенціалу АТП на основі застосування дискримінантної функції (с. 133-153).

У третьому розділі «**Організаційно-економічні засади діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства**» виконано розробку методичних підходів щодо визначення інтегрального показника оцінювання

потенціалу розвитку автотранспортного підприємства на основі застосування дискримінантної функції (с. 154-164); сформовано критерії диференціації рівня потенціалу розвитку (с. 165-166) та визначено відповідні стратегічні альтернативи економічного розвитку автотранспортних підприємств (с. 166-201).

Загальні висновки та висновки за розділами, в яких підводяться підсумки результатів проведеного дослідження є виваженими.

5. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання.

Наукова цінність результатів дослідження полягає в тому, що доробок, викладений у дисертаційній роботі, розширює теоретичну та методологічну базу організаційно-економічних засад діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства на основі обґрунтування складових даного потенціалу та розрахунку його рівня, що сприяє формуванню стратегічних цілей та підвищенню конкурентоспроможності таких підприємств.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що в ній поглиблено понятійні характеристики потенціалу розвитку підприємств, що забезпечує можливість здійснити комплексний аналіз потенціалу розвитку транспортних підприємств, враховуючи їх галузеві особливості.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що наукові напрацювання, викладені в дисертаційній роботі, розширюють методичну базу щодо розвитку сфери управління потенціалом розвитку транспортного підприємства для забезпечення підвищення ефективності його господарської діяльності.

Авторські пропозиції щодо визначення детермінантів потенціалу розвитку автотранспортних підприємств використано Державним дорожнім науково-дослідним інститутом ім. М.П. Шульгіна, ПАТ «Київською виробничою компанією «РАПД» при оцінюванні рівня потенціалу розвитку та визначенні стратегії розвитку, ПАТ «АТП-13058» при впровадженні методичних

рекомендацій щодо визначення інтегрального показника та ідентифікації рівня потенціалу розвитку даного підприємства.

Авторські розробки використовуються у навчальному процесі Національного транспортного університету при викладанні дисциплін «Економічна діагностика», «Потенціал підприємства» і в процесі дипломного і курсового проектування.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 34 наукові праці, з яких: 12 – це статті, опубліковані у наукових фахових виданнях, 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 18 – матеріали наукових конференцій.

В опублікованих працях знайшли своє відображення основні висновки й пропозиції з теми дослідження. Кількість та обсяг публікацій засвідчують повноту та відповідність чинним вимогам щодо висвітлення основних наукових здобутків дисертанта.

7. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Автореферат дисертації Парфентьевої О.Г. за своїм змістом та структурою відповідає основним положенням і висновкам дисертаційної роботи і є ідентичним до її змісту.

8. Дискусійні положення й критичні зауваження.

Дисертаційне дослідження Парфентьевої О.Г. в цілому заслуговує позитивної оцінки, хоча воно містить ряд недоліків та дискусійних положень. Серед них слід відзначити:

1. Здобувач при деталізованому висвітленні теоретико-методичних засад та прикладних методів економічного аналізу, діагностики і оцінки потенціалу розвитку АТП не приділила достатньої уваги світовому досвіду та опрацюванню переліку зарубіжних першоджерел, що дало б змогу більш ґрунтовно та всебічно дослідити потенціал розвитку АТП.

2. На рис. 1.8 с.83 при виокремленні маркетингової складової у концептуальній моделі діагностики потенціалу розвитку підприємства, крім кількісних показників, доцільно було б зазначити такі як оцінка партнерських

відносин з посередниками і постачальниками, імідж підприємства, виваженість тарифної політики, якість транспортних послуг, що надаються.

3. В кінці пункту 2.1 після аналізу тенденцій економічного розвитку АТП наведено перелік основних напрямів розвитку підприємств галузі. Для більшої єдності та однонаправленості думки автора їх варто було б класифікувати згідно з попереднім теоретичним виокремленням складових діагностики потенціалу (виробничої, управлінської, маркетингової, фінансової та інноваційно-інвестиційної) та подальшим формуванням показників для його оцінювання.

4. Здобувачем розроблено механізм діагностики потенціалу розвитку АТП, але вказано наскільки запропонований механізм може бути застосований на підприємствах інших галузях. Поряд із загальною позитивною оцінкою слід звернути увагу автора на те, що потребує додаткового пояснення запропонований механізм у порівнянні з іншими у частині його особливостей.

5. При формуванні системи показників-індикаторів діагностики потенціалу підприємства не був врахований фактор невизначеності зовнішнього середовища, що знижує ефективність реалізації запропонованих стратегій.

6. Не зрозуміло, чому не приведені кінцеві розрахунки соціально-економічної ефективності розроблених пропозицій, тим більше, що вони мають конкретний характер.

Однак, вказані зауваження не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів вирішення формалізованого наукового завдання та не знижують позитивної оцінки роботи Парфентьевої О.Г. в цілому.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Парфентьевої Олени Геннадіївни «Діагностика потенціалу розвитку автотранспортного підприємства» є самостійною та завершеною науковою працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання – узагальнення теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій

щодо організаційно-економічних засад організаційно-економічних засад проведення діагностики потенціалу розвитку підприємств автомобільного транспорту.

Структура дисертації логічна, матеріал викладено послідовно, доступно для сприйняття. Зміст автореферату дисертації є ідентичним основному змісту роботи. В опублікованих працях автора повною мірою відображені основні положення і розробки дисертаційної роботи.

Дисертація характеризується науковою новизною одержаних результатів та висновків, має теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор, Парфентьева Олена Геннадіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами(за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент –

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри
теоретичної та прикладної економіки
Чернігівського національного
технологічного університету

I.O.Хоменко

Підпис Хоменко І.О. засвідчую,
вчений секретар
доктор з державного управління
професор

I. М. Олійченко